

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова Приймальної комісії

Приватної установи «Університет»

«Київська школа економіки»

_____ **Тимофій БРІК**

ПРОГРАМА фахового іспиту

при прийомі на навчання для здобуття третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

освітня програма

Соціологія

спеціальність

C5 Соціологія

галузь знань

**C Соціальні науки, журналістика,
інформація та міжнародні відносини**

I. Загальні положення

1. Цільова аудиторія	Фаховий іспит при прийомі на навчання для здобуття третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти проходять особи, що вступають на навчання для здобуття ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю С5 Соціологія.
2. Мета іспиту	Метою фахового іспиту є з'ясування рівня абітурієнтів з фахових компетентностей науковця, теоретичних і практичних знань, аналітичних здібностей зі спеціальності, визначення готовності вступників до засвоєння програми підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації, яка відповідає третьому (освітньо-науковому) рівню вищої освіти та дев'ятому кваліфікаційному рівню за Національною рамкою кваліфікацій.
3. Тривалість іспиту	Тривалість співбесіди не перевищує 30 хвилин (+ 20 хв. на підготовку).
4. Формат іспиту	Фаховий іспит проводиться у форматі усної співбесіди за питаннями екзаменаційного білету та дослідницької пропозиції. Лист підготовки лишається у комісії.

II. Запитання для підготовки до фахового іспиту

Перелік тем/блоків для підготовки до фахового іспиту:

1. Основні соціологічні теорії і класичні парадигми.
2. Епістемологічні підстави соціологічного пізнання: соціальний конструктивізм і його альтернативи.
3. Методологія соціологічних досліджень: кількісні та якісні методи.
4. Роль соціології в аналізі соціальних змін та розвитку.
5. Соціальна стратифікація та нерівність: клас, раса, стать, національна ідентичність.
6. Соціальні взаємодії та їх вплив на ідентичність.
7. Соціальне та культурне: культурний релятивізм у соціології.
8. Соціологія родини: структурні зміни та сучасні виклики.
9. Освіта як соціальний інститут: соціологічні аспекти навчання та викладання.
10. Соціологія здоров'я: соціальні детермінанти здоров'я та хвороб.
11. Соціологія релігії: роль релігії в сучасному суспільстві.
12. Соціальний контроль та відхилення: теорії злочинності та правопорушень.
13. Масові медіа та їхній вплив на суспільство, соціологія споживання.
14. Урбанізація, rural sociology, поселенська стратифікація.
15. Соціальні рухи та колективна поведінка: механізми мобілізації та вплив.
16. Глобалізація та її соціальні наслідки: культурна та економічна інтеграція.
17. Соціологія війни та миру: соціальні аспекти міжнародних конфліктів.
18. Соціологія старіння: виклики старішого населення у суспільстві.
19. Соціологічні аспекти новітніх технологій: вплив Інтернету та цифрових медіа.
20. Екосоціальні виклики, довкілля, соціальний вимір кліматичних змін.
21. Етика у соціологічних дослідженнях: принципи та виклики.

Пропозиція дослідницького проекту.

Рекомендації до оформлення проекту:

Дослідницький проект можна розглядати як детальний план вашого майбутнього дисертаційного дослідження, така собі дорожня карта, що показує ваші напрацювання на сьогодні. Варто розглядати цей документ, також, як інструмент для переконання ваших потенційних наукових керівників та приймальної комісії в його значущості, доцільності та науковій цінності вашого проекту.

Пропозиція зазвичай починається з **анотації** обсягом приблизно 150-200 слів. Це короткий виклад вашого дослідження, включаючи ваше дослідницьке питання, методологію та потенційний внесок, який ваша робота може зробити в цю галузь. Анотація це – суть вашого проекту, відповідь на питання “so what?”

У **вступі** надайте контекст вашої дослідницької теми. Чітко сформулюйте дослідницькі питання, які ви маєте намір розібрати у своєму дисертаційному дослідженні, обов’язково подайте їх у контексті існуючих теоретико-методологічних дискусій – що ви до неї додаєте, або як хочете її змінити? Поясніть, чому ваше дослідження важливе і який вплив воно може мати. Вступ зазвичай займає 1-1,5 сторінки (500- 700 слів).

Історіографія та джерела є важливою частиною вашої пропозиції, зазвичай 2-3 сторінки. Тут ви повинні зробити огляд відповідної літератури (класичної та сучасної), попередніх досліджень, чітко окреслити теорії та гіпотези, що домінують у обраному вами полі і яким чином ваша тема вбудовується у ці дискусії. Також в цьому розділі опишіть потенціальні та відомі вам першоджерела до вашої теми – де знаходяться потрібні вам архіви, колекції та бібліотеки. Обговоріть, як ви будете отримувати доступ до цих джерел і можливі обмеження.

У розділі з **дизайном та методологією дослідження** ретельно опишіть, як ви плануєте проводити своє дослідження на 2-2,5 сторінках. Опишіть методи, які ви будете використовувати, чому саме вони є доцільними, і як ви будете їх використовувати в контексті ваших першоджерел.

Не забудьте про розділ з бібліографією та посиланнями.

Під час написання пропозиції надайте попередні робочі визначення ключових понять для вашого дослідження. Дослідницька пропозиція, на жаль, дивний жанр, який не згодиться вам більше ніде у цьому вигляді, але вміння добре оформляти коротку і структуровану пропозицію також допоможе вам в майбутньому, коли ви думатиме про структуру свого дослідження вже в повноцінному форматі.

III. Критерії оцінювання

1. Вимоги до підсумкової оцінки за співбесіду	Загальний бал, який вступник може отримати, обчислюється в шкалі від 0 до 200 балів. На основі оцінок окремих членів комісії підраховується середнє арифметичне значення оцінок за співбесіду та дослідницьку пропозицію. Для успішного складання індивідуальної співбесіди вступнику необхідно набрати не менше 100 балів.
2. Суб’єкт оцінювання	Фаховий іспит оцінюється членами фахової атестаційної комісії.

3. Шкала оцінювання	Підсумковий бал за фаховий іспит формується як сума балу за співбесіду по шкалі 0-50 та оцінки за дослідницьку пропозицію по шкалі 0-150. Співбесіда складається з 3 випадково вибраних запитань з переліку. Кожне з питань оцінюється від 0 до 50 балів відповідно до таких критеріїв:	
	<i>45 - 50 балів</i>	• Відповідь є повною, зрозумілою та зв'язною, добре структурованою (містить вступ, детальну інформацію та заключну частину). • Абітурієнт(ка) демонструє глибоке розуміння теми та наводить конкретні приклади або докази. • Використання технічної термінології є коректним. Відсутні або незначні помилки, які не впливають на розуміння відповіді.
	<i>35 - 44 балів</i>	• Відповідь є зрозумілою та зв'язною, добре структурованою (містить вступ, детальну інформацію та заключну частину). • Абітурієнт(ка) демонструє достатнє розуміння теми, але може бракувати деяких деталей або прикладів. • Використання технічної термінології в цілому є коректним, але можуть бути незначні помилки. Можливі декілька незначних помилок, які не заважають розумінню відповіді.

	25 - 34 балів	- Відповідь є частково зрозумілою, але може бути не повністю зв'язною або структурованою. - Абітурієнт(ка) демонструє основне розуміння теми, але не надає достатньо деталей або прикладів. - Використання технічної термінології може містити помилки. Допускається кілька (до 3) незначних помилок, але вони не повинні заважати розумінню відповіді.
	13 - 24 балів	- Відповідь надає часткову інформацію на питання, але не є повною або зв'язною. - Відсутність чіткої структури у відповіді. - Абітурієнт(ка) робить значну кількість помилок у технічній термінології. Відповідь містить більше 3 серйозних помилок кожного типу, що заважає розумінню.
	0 - 12 балів	- Відповідь відсутня або є фрагментарною та не пов'язаною. - Значна кількість помилок у термінології, граматиці та вимові, що перешкоджає розумінню. Демонструється недостатній словниковий запас та розуміння теми.

4. Шкала оцінювання дослідницької пропозиції	Підсумковий бал за вступний іспит формується як сума балу за відповідь на екзаменаційне питання по шкалі 0-50 та оцінки за дослідницьку пропозицію по шкалі 0-150. Дослідницька пропозиція оцінюється від 0 до 150 балів відповідно до таких критеріїв:	
Наукова новизна та актуальність (max 40 балів)	35 - 40 балів	Наукова новизна дослідницького проєкту та дослідницьке питання чітко сформульовані та обґрунтовані. Проєкт демонструє актуальність теми й інноваційні підходи до постановки наукового питання та теоретико-методологічного обґрунтування дослідження

	28 - 34 балів	Наукова новизна добре сформульована, однак спостерігаються незначні неточності у визначенні ступеню дослідженості теми, теоретико-методологічному обґрунтуванні чи формулюванні дослідницького питання
	20 - 27 балів	Проект містить теоретико-методологічне обґрунтування, обґрунтування наукової новизни та актуальності дослідження, однак ці твердження є лише частково переконливими.
	0 - 19 балів	Представлення наукової новизни та актуальності роботи має декларативний характер та не підкріплено відповідною аргументацією. Відсутня, суперечлива та помилкова теоретико-методологічна аргументація.
Обґрунтування джерельної бази та методів (max 40 балів)	35 - 40 балів	Абітурієнт(ка) пропонує нетривіальне поєднання методів. Аргументовано окреслені потенційні джерела емпіричного матеріалу (за наявності, у разі роботи з епістемологічним фокусом – теоретичні джерела та авторські концепції). Автор(ка) усвідомлює обмеження обраних методів / підходів.
	28 - 34 балів	Методологія адекватна об'єкту, джерельна база релевантна. Автор(ка) розуміє різницю між методом та інструментом, але бракує глибини у поясненні того, як саме метод працюватиме з конкретним джерелом.
	20 - 27 балів	Джерела емпіричного матеріалу перераховані загально, не конкретизовані методи (у разі роботи з епістемологічним фокусом – не конкретизовані теоретичні джерела чи авторські концепції, що підлягатимуть аналізу).
	0 - 19 балів	Є суттєві недоліки чи прогалини у виборі джерельної бази чи її відсутність.
Знання дослідницького контексту теми (max 40 балів)	35 - 40 балів	Глибоке знання українських (за наявності) та провідних іноземних досліджень із теми. Абітурієнт(ка) бачить свій проєкт у контексті світових дискусій. Критичний аналіз праць попередників.
	28 - 34 балів	Однобічна обізнаність із джерелами з ухилом або в український, або закордонний контекст без відчуття ланок між ними.

	20 - 27 балів	Список літератури містить переважно підручники або загальні праці. Знання контексту обмежене декількома «гучними» іменами. Відсутній критичний розбір робіт колег. Невміння вписати власну тему в загальніші наукові дискусії.
	0 - 19 балів	Дослідницький огляд відсутній або зведений до анотативної згадки авторів без аналізу їхніх позицій.
Якість презентації та захисту (відповіді на запитання) (max 30 балів)	25 - 30 балів	Абітурієнт(ка) блискуче презентує свою ідею. Відповіді на уточнюючі питання комісії демонструють інтелектуальну гнучкість, здатність визнати слабкі місця проекту та запропонувати шляхи їх вирішення. Впевнене володіння понятійно-категоріальним апаратом галузі.
	18 - 24 балів	Відповіді чіткі, абітурієнт(ка) орієнтується в тексті свого проекту. На складні питання відповідає аргументовано, але не досить глибоко.
	10 - 17 балів	Абітурієнт(ка) захищає проєкт невпевнено, часто повертається до загальних фраз. Важко пояснює вибір теоретичного підґрунтя, методології або джерел даних.
	0 - 9 балів	Нездатність пояснити ключові тези своєї пропозиції. Абітурієнт(ка) не розуміє суті заданих питань або у відповідь на критику вдається до маніпуляцій чи переходить на інші теми.

IV.

Матеріали та література для підготовки до іспиту

1. Calhoun, Craig (ed.). Dictionary of the Social Sciences. – Oxford University Press, 2002.
2. Giddens, Anthony. 2006. Sociology (5th edition), Polity, Cambridge.
3. Mass Media and Society. Second Edition. (edited by J. Curran and M. Gurevitch) – London: Arnold, 1996.
4. Outhwaite W. (ed.). The Blackwell Dictionary of Modern Social Thought (2nd ed.). Blackwell Publishing, 2006.
5. Scott, John & Marshall, Gordon (eds). A Dictionary of Sociology (3rd Ed.). Oxford University Press, 2005
6. The Oxford Handbook of the sociology of religion. Oxford / Edited by Peter B. Clarke. Reprint edition. Oxford University Press, 2011. – 1064 pp.

V. Формат проведення фахового іспиту

Регламент організації та проведення фахового іспиту за освітньою програмою «Соціологія».

1. Абітурієнт/ка має прийти в зазначену аудиторію не пізніше ніж за пів години до часу зазначеного у слоті для того, щоб мати час на підготовку. На початку вступного іспиту член фахової комісії проводить ідентифікацію особи на основі паспорта громадянина України або іншого документа, що посвідчує особу. Абітурієнт/ка приносить із собою на екзамен роздруковану (у паперовій формі) дослідницьку пропозицію за шаблоном в додатку 1 цієї програми. Електронна версія дослідницької пропозиції має бути надіслана на електронну адресу голови приймальної комісії, vshelukhin@kse.org.ua не пізніше, ніж за 7 днів до дати іспиту із темою листа «Дослідницька пропозиція_ Ім'я, прізвище».
2. Абітурієнт/ка обирає екзаменаційне питання (сліпий жереб), має до 20 хвилин на його підготовку та письмову фіксацію на лист підготовки. Далі до 30 хвилин відбувається іспит (відповідь на питання білету та презентація дослідницької пропозиції). Іспит фіксується на відео.
3. Уся інформація, зокрема листи відповіді, пропозиція та відеозаписи використовуються та зберігаються протягом терміну, визначеного Правилами прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2026 році у Приватній установі «Університет «Київська школа економіки», у тому числі й для подання апеляції на результати вступних іспитів та її розгляду.

N.B! Київська школа економіки дотримується принципів академічної доброчесності, і ми віримо, що наші вступники також будуть слідувати цим принципам при виконанні завдань. Під час проведення співбесіди не допускається користування сторонніми ресурсами. У разі порушень – іспит припиняється.

Додаток 1

Шифр _____

Дата вступного іспиту _____

Приватна установа «Університет» «Київська Школа Економіки»

Пропозиція дослідницького проєкту

(назва проєкту)

Подається на вступний іспит на навчання для здобуття третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти

Освітньо-наукова програма “Соціологія”
Спеціальність С5 Соціологія

Абітурієнт(ка) _____

(П.І.П.)